

GERE ISTVÁN

A SZABADSÁG SASMADARA,
avagy
az első magyar repülőgéptérítés hiteles története

Hajszálon múlt, hogy lemaradjak a géprablásról, mert előző este befociztuk az udvari ablakot. Nem én voltam, de mindegy; a Sebestyént nem illett volna bemártani, mert a rollerjével pofára esett a Sztálin-hídon és marhára lehorzsolta az orrát meg a bal fülét, és elvileg éppen szobafogságát töltötte. Őt menten kinyírta volna a faterja, én viszont nyerhettem még egy kis haladékat, mert a kertmozi előtt volt találkám a szüleimmel. A film szerencsére hosszú volt és szép, s bár egész idő alatt murgáztam a betört ablak és a beírás miatt, magával ragadott a romantika, s amikor a legizgalmasabb jelenetben Zsülien megvárta, míg a falióra mutatói elfedik egymást, s akkor az asztal alatt megragadta Matild térdét, hogy szerelmet valljon, nos, akkor eldöntöttem, hogy követni fogom példáját: Egy férfi legyen férfi.

Mázlim volt, mert mire hazaértünk, nagyobbik húgom megfőzte nekünk a pöttyös gumilabdát a homokozóödörben; förtelmes bűz terjengett az egész lakásban, s ilyen körülmények között nyilvánvaló aránytévesztés lett volna betört ablakokról társalogni. Szüleim hamarosan már nem is a hugival, hanem egymással ordítottak, a hugik, mint olyanok, bögtek; éppen akkora paláver támadt, mint mikor a fater azt a nyúl nagyságú patkányt ütötte a szeneslapáttal a budin. A házibácsi kijött zsinóros házikabátjában és azt monda: Na, de kérem..., aztán kijött a Bognár is klottgatyában és azt monda: Mia-lófasz?! Sokáig azt hittem, ez egy szó.

Rám csak akkor került sor, amikor már a takaró alatt bújkáltam a konyhai sezlonyon, és teljesen szabályos lélegzeteket vettem, mintha aludnék. A fater azt mondta, hogy ezek után nem visz sehová, - tanuljak rendet! - Hohó - nevetett gúnyosan a mutter -; Ez az! Ragadd meg az alkalmat, hogy eltávolítsd az útból szegény gyereket! Rajta! Rázd le, hogy nyugodtan hetyeghess azzal a nagycsöcsű szajhával!

A nagycsöcsű néni adminisztrátor volt a tűzoltóságnál, ahol a fater főfelügyelő, és mint a műkedvelő társulat tagjai együtt játszottak a „Duda Gyuri

házassága" című sikeres darabban. A néni „Angyalka" -ként csetlett-botlott a művház színpadán, pedig a mutter szerint sokkal nagyobb domborított volna a „Lükeházyné" szerepében. Nekem tetszett ebben is meg a „Partizánfenyő"-ben és a „Sztálingrádi munkás"-ban is, csak azokat már egy ideje nem játszották.

-Jó, viszem a gyereket, nem téma - zárta le a vitát zord belenyugvással a fater, és én nyálcsordító, boldog álomba merültem. Álomban frakkba és túrabakancsba öltözve oltárkönyvvezető?) elé lértém Fruzsínát, majd könnyes búcsú után lóra pattantam és elvágtattam a csatába. Mintha mindenki csodálkozott volna kicsit, de reggelig, azt hiszem, befejezetlen maradt a történet.

Fruzsina szőke volt, mint az őszibarack, egészében gyönyörűséges - és szentelen, mint egy szúnyog. Ő nem a sulikörmékén lakott, mint mi, többiek, hanem vidékről járt busszal. Pest környékén, kevély, mégis bárátságosan alacsony, hegyek alatt megbúvó kis sváb falujuk kimaradt az akkoriban folyó nagyléptékű városfejlesztésből. Ő ínycsiklandó füstölt házi kolbászokat hozott tízóráira, míg én és szintén fővárosi illetőségű húgaim gyakran összevesztünk a paprikás krumpli szaffjában úszkáló lecsókolbász darabkákon.

Fruzsínát halálosan szerettem, de ez akkor még titok volt.

Utáltam viszont az utazással, az ünnepekkel meg a látogatásokkal járó előkészületeket. Egyszerűen nem érttem a logikáját, hogy miért kell a színházba indulás előtt lábat mosni, amikor oda senki se megy mezítláb!

Tizenharmadika volt és péntek. Bognárné meg is jegyezte a mutternek, hogy felelőtlenség elengedni a gyereket egy ilyen napon. Pláne repülni. Ő a vasta az újságban, hogy Amerikában sehol sincsen tizenharmadik emelet.

- Az nálunk sincs - állította le a mutter, és a kezembe nyomta a fehér zoknit, amit a legjobban gyűlöltem.

- Húzd fel!

Ez a Bognárné nagyon babonás volt, de őt is meg lehetett érteni, mert a fiúk szörnyű nagy huligán lettek, a Bognár meg ivott, mint a kunsági lösz.

- Mit szóltok hozzá, megint az alig-repülővel megyünk - kérdezte apa, amikor végre kiengedtek bennünket a váróból. Aranka néni, akivel véltlenül találkoztunk össze a reptéren, idegesen nevetgélt, de én már repültem a HA-LIG-gal, még a Góré is ismertem, a pilótát. Előző alkalommal beengedett a pilótafülkébe és megígérte, hogy egyszer még én is vezethetem a „Gézá”t, ahogy egymás között hívták a gépet.

Jó lett volna ablak mellé ülni, de a beszálláskor a felnőttek mind előre rohantak, s mi utolsónak értünk a lépcsőhöz. Szerencsére úgy ültek le, hogy a dupla sorban meg a másik, ablak mellettiben is maradt hely. Szerettem volna Góré emlékeztetni az ígéretére, de miután a személyzet is beszállt, egy nagydarab, vörös ürge támaszkodott neki a pilótafülke ajtajának, és nem engedett be: - Sipirc a helyedre - sziszegte a fogai közt.

Bunkó.

A fater rögtön nekiállt újságot olvasni, és én nem győztem csodálni a nyugalmát, mert engem a frász majd kitört, hogy mikor szállunk már fel. - Figyelj - szólt át Arankának, aki persze a jobb helyen ült, az egyes sorban, és éppen púderezte az orrát, amiből kicsike volt neki és turcsi -, a Fahidy hazajött. Úgy látszik, ott sincs kolbászból a kerítés.

- Ki az a Fahidy? - kérdezte Aranka néni és összecsapta a puderkompaktot.

Tisztára tudatlan a nő, igaza volt a mutternek. Fahidy a Népsport újságírója volt, és egy alkalommal kinn maradt Olaszországban.

- „Amikor a fiatal magyar sportolók és társaik ellenállása folytán az emberrablási terv meghiúsult, én már Rómában, a Via Montebello 109. szám alatti penzióban az amerikai kémiszolgálat foglya voltam” - olvasta hangosan a fater.

- Süket duma - fordult hátra az előttünk ülő magas férfi, aki bicskájával éppen egy likörös üveg kupakját lazított.

- Csak kaserolja magát a fiú. Kovács vagyok. Mi a fűtyit keresnének ott az amerikaiak?

Na, a másik tudatlan. Köztudott, hogy a CIA ott van mindenütt; egyszer még egy féllábú kémet is láttam a moziban. Rádió volt a falában, kés, hurom és patkányméreg.

Kovács megkínálta a diólikőrrel a fatert, de ő elhárította.

- Ideje lenne szárnyra kelni - mondta, miután megnézte az óráját. Aranka köszönettel elfogadott egy slukkot a likőrből.

A motorokat már beindították, mégse mozdultunk, pedig egyre melegebb lett. Kovács benyelte az utolsó kortyot az üvegből és azonmód gyöngyözni kezdett a homloka, mintha az ital egyenesen átszüremlett volna a bőrén. - Rohadt meleg van - nyögte ki. - Mi van már?

Végig a Duna fölött repültünk, s az ezüst csik szépen csillogott a mezők és dombok meg az apró települések között, amelyek fentről pontosan úgy néztek ki, mint a régi rádiónk belseje. Aranysárga és zöld táblák váltogatták egymást szép, szögletes elosztásban, és én csak azt sajnáltam, hogy Fruzsina nem ül mellettem.

Aranka néni közben bekapott egy Karilt, aztán mikor látta, hogy figyelem, nekem is töltött teát a termoszkupakjába.

- Melegben a legjobb a forró tea! - közölte nyomatékosan, s én ezt is elraktároztam az olyan bölcsességek közé, mint hogy a kenyér égett héját is meg kell enni, mert attól lesz piros az ember arca, meg hogy aki sok sárgarépat rág, az szebben tud fűtyülni.

A teát nem ittam meg, mert Aranka rúzsa ott várított a műanyag pohár szélén, csak tartogattam a kezemben és fogalmam se volt, hogy mit kezdjek vele.

A helyzet teljesen váratlan módon megoldódott. Egyszer csak elkiáltotta magát valaki a gép elejében, hogy: Nini, ez már Győri, s valóban, a vizektől szabdalts város már ott csillogott alattunk a fényben. - Ott meg egy lökös! - kiáltotta más, és baloldalt, fölöttünk tényleg elhúzott egy vadászgép, hosszú kondenzcsikot hagyva maga után. És akkor olyasmi történt, amit eddig csak moziban láttam. Valamilyik elülső ülésről felpattant egy utas, pisztolyt rántott, és nagy lendülettel fejbecsapta vele azt az embert, aki a pilótafülke ajtajánál ült. - Nem ő az, te pancser - suttozta a fater. A férfi /később megtudtuk, hogy Polyáknak hívják/ felrántotta a pilótafülke ajtaját, de belülről azonnal vissza is csukták előtte. Kovács akkor felugrott, jól beleverte a fejét a bordázatba, de aztán egy csavarhúzóval hajított oda Polyáknak, s közben igyekezett kikecmeregni az ülésből. Polyák már feszegette a csavarhúzóval az ajtót, amikor félelmetes hullámrepülésbe kezdünk, s a mögöttünk lévő csomagteréből előzúdultak a ládák meg a dobozok. A legelső, hatalmas bőrönd leterítette a fatert, s amikor megpróbáltam odakúszni hozzá, engem is eltalált egy faláda, átgördült rajtam, és földre vitte Kovácsot is, aki már az ülések között tántorgott. Annyit még láttam, hogy Aranka

fölrepül a mennyezetre, két borda közé, s hogy Polyák már benn van a pilótafülkében, s hogy olyasmivel püfölik a fejét, mint az én nagy műanyag vízpisztolyom, s közben valaki azt kiáltja: hogy lófigot, egy lófigot; aztán sötét lett minden.

- Nyugi, kis haver, nem halsz bele - jutott el hozzám egy férfihang. - Tartsd a bal kezed a jobbal. Gyere.

Valaki felhúzott a székre, és amikor kinyitottam a szemem azt láttam, hogy egészen alacsonyan elrepülünk egy ház felett, amelyre az volt kiírva „Kaffee”, mint a nagy egykori régi dobozára a konyhában. A bal alkarom olyan szögben hajolt be, mint a derékszögű vonalzó, és sajgott, mint a fene. - Eltört a kezem - néztem rá idegenkedve. - Eltört a kezem!

Csak most láttam, hogy a másodpilóta ül mellett. A homlokán szétkenődött a vér. A fater a széksorok között feküdt, és a lábát fölpolcolták egy gépalkatrészes ládára. Aludni látszott. Aranka újra a helyén ült az ablaknál és a homlokát púderezte. Már olyan fehér volt az arca, mint a jegesmedvéé, de senki se szólt neki, hogy hagyja abba.

- Majd gipszbe teszik a kezed, ha ez az őrütl talál egy repülőteret - mondta a másodpilóta, és levette a nyakkendőjét. - Várj, majd felkötöm. Fogd.

Csomóra kötötte a nyakamban a kék nyakkendőt, én pedig óvatosan belebújtattam a hurokba a törött kezem. Piszok módon fáj, mégse sírtam, annyira megdöbbsentem. Az utastérben emberek, csomagok, ládák és gépalkatrészek heverték szanaszét, mint valami robbanás után. A hullámrepülést senki sem úszta meg sértetlenül, csak Aranka. A pilótafülke ajtaja be volt csukva, és előtte ott hevert a padlón a vörös hajú, kövér pacák, teljesen mozdulatlanul.

- Nyugi, már nem tart soká - mondta a másodpilóta. - Hamarosan elfogy az üzemanyag, és le kell szállnunk.

Úgy is lett. Nemsokára ereszkedni kezdtünk, és egy hosszú betoncsíkon szerencsésen landoltunk. Jobbra egy olyan kis fehér épület látszott, mint amilyenek a balatoni vasútállomások, de nem ácsorgott körülötte egy lélek se. Mégis, egy pillanaton belül terepszínű, U.S. Army feliratú dzsip kanyarodott a „Géza” mellé, és katonák ugráltak ki belőle. Nem tűntek túl barátságosnak.

- Ottó, Amerikában vagyunk? - kérdezte a fatertól Aranka, és én már akkor tudtam, hogy ez a nő még szégyent hoz ránk.

Hamarosan kiderült, hogy Ingolstadtban kötötünk ki, egy bajor kisvárosban, amelynek a kórhá-

zát is kisvárosra méretezték, úgyhogy legtöbbször csak a folyosón kaptunk helyet, miután elhasználtunk ránk pár kilométer gézt és vagy tíz vödör gipszet.

A folyosón Dénes bácsi került mellénk, aki színházban dolgozott, és az utolsó pillanatban foglalt jegyet a gépre, hogy minél előbb Szombathelyre érjen előadást tartani a Rómeó és Juliáról.

Este egy csapat újságíró lepte meg a kórházat, s lett olyan zsvajj, mint egy pályaudvaron, hiába csitította őket a Dr. Biliig. Mindenkit lefénképeztek, engem is, ahogyan majszolom a vajas-lekváros kenyeret, de főleg a Polyákot, aki úgy körbe volt tekerve gézzel, mint a láthatatlan ember, amikor beöltözött, hogy kimenjen az utcára. Nagyon sokára mentek el, de az egyik fotóstól kaptam rágógumit.

A következő napokban is sokan jöttek látogatni, de ezek már magyarul is tudtak, ha velem nem is nagyon törődtek, csak a felnőttekkel. A „Krankenhaus”-nak nagy kertje volt, és a kert végében folyt egy patak. A patak partján állt egy pad, s éppen újságot olvasott rajta egy bolond, amikor hétfőn kiszöktem megnézni. - Szervusz - mondta, és letette maga mellé a lapot. - Szervusz, Ungar. Weisst Du, ez a Duna - jelentette ki, és a patakra mutatott.

- A Duna az nem ilyen - mondtam én. - A Duna sokkal szélesebb. Ezt a kis Bognár helyből átugraná.

- Ez a Duna - mondta erre ő hangosabban, mintha siket lennék, de kételkedő arcomat látva lemondóan legyintett egyet, bement a kerítés melletti fabódéba, s nemsokára egy gereblyével jött ki. Többet felém se nézett.

Főkaptam az újságot, amelyet ott felejtett a padon. Abban is az utolsó volt a sportoldal, mint mi nálunk, nem kellett lapozni. A legapróbb hírek között találtam meg, amit kerestem: Vasas Budapest-Partisan Beograd 6:1.

- Apa! Lemostuk őket! Apa! - ordítva szaladtam vissza a kórházba, csak a folyosón csitított le egy nővérke.

Dénes bácsi és a fater a tolható tábori ágyakon heverték, és csendben beszélgettek. - Egy vagyont ajánlottak, ha megírom az internálásom történetét - mondta éppen Dénes bácsi. - Na és te? - kérdezte a fater. - Ekkora fiam van otthon - mutatott rám Dénes bácsi és sóhajtott. Mind a ketten nagyon szomorúnak látszottak. - Apa, egy hatost rúgtunk a Partizánnak! - lobogtattam meg az újságot. A fater elvette tőlem, de nem mutatott túl nagy lelkesedést. - És van itt egy örült kertész, aki csökönyösen ragaszkodik hozzá, hogy ez a patak a Duna.

- „Der Adler der Freiheit” - A szabadság sas-madara - olvasta a címlapról a fater, és aztán visszanyomta a kezembe az újságot. A teljes oldalt betöltő képen a „Géza” volt látható. Polyák ott állt előtte, mint egy gipszszobor, aki csúzlit formál a bepólyált ujjaiából.

-Jövő héten hazavisznek bennünket - mondta Dénes bácsi. - Addig is jól nézd meg azt a patá-
kot, mert az tényleg a Duna.

Hát... megnéztem aztán többször is, hittem is meg nem is, de a Fruzsina biztos nem hinné el. Csak egy héttel előbb kellett volna szerelmet vallanom neki, s akkor most aggódhatna értem, ahogy az hű szerelmeshez illik. Hiába. Minden vagy előbb van vagy később vagy máshol ... Főleg ezt a sokféle lekvárt nem fogja elhinni, amit reggelire adnak.

Amikor már mozgatni is tudtam az ujjaimat a gipszben, Schwester Petra, aki tudott pár szót magyarul, jutalomból bevitt magával a városba. Kakót ittunk mazsolás kuglóffal, és vett nekem egy képeslapot, amin rajta volt a Városháza meg a Szent Móric templom. Azt mondta, ne adjam fel postára, hamarabb hazaér majd, ha én viszem.

Schwester Petra szép lány volt, nagyszemű és szőke. Rövid kartonszoknyát hordott és ujjatlan blúzt, s ha nem lettem volna halálosan szerelmes Fruzsina-ba, lehet, hogy megkérem a kezét. Mindenesetre büszke voltam rá, hogy velem sétál.

Visszafelé a Duna partján mentünk, egy ligeten át, ahol hatalmas kerthelyiségben sört ittak az emberek, énekeltek és zajongtak, s én egyszer csak felfedeztem közöttük Arankát. Azzal a Németh nevű emberrel volt, aki szintén velünk utazott, de nem tört el semmije, csak a fülét szakította le egy vasláda. Ott smaciztak egy üres korsókkal rakott bádogasztalnál, és a Németh éppen a hét fogást gyakorolta az Aranka combján.

- Hát... igen: az Aranka nagy ribanc, akár-hogy is vesszük - sóhajtott a fater, amikor elmeséltem neki, hogy mit láttam. Mászt nem is mondott, mert odaállított a Kovács, és közölte, hogy miattunk annyira felment a golyófejű vérnyomása, hogy a Központi Vezetőségnek muszáj volt leváltani.

- Leváltották?! - könyökölt föl Dénes bácsi.

- Szóval hát: saját kérés, érdekem elismerése, stb...

- Ó, ilyen már volt - legyintett Dénes bácsi.

- És ki lett az első titkár? - érdeklődött a fater.

- A hídverő.

A fater és Dénes bácsi visszahanyatlottak az ágyra.

Szombat hajnalban indultunk haza. Schwester Petra is velünk jött, még hozzá ugyanabban a buszban. Hiába könyörögtem dr. Billignek, hogy menjünk be Bécsbe, mert most játszik a Rapid a Vasassal, és az aztán bazi jó meccs lesz, ő hajthatatlan maradt. -Várnak bennünket a határon - mondta. - Fogadás lesz. Ünnepszeg.

Dénes bácsi, hogy megvigasztaljon, elmesélte nekem az egész Julius Caesar-t, töviről-hegyire; és marha nagy meleg volt, rajtam meg egy új kabát, amit ajándékba kaptam; és izzadtam és elaludtam és Brutus fel-alá rohangált Rómában, hogy jegyet szerezzen nekem a meccsre, és egyszer csak - ott voltunk a határon, Hegyeshalomnál.

Gyalog mentünk át. Rengtgen vártak: elől egy csapat sötét öltönyös, kövér ember, mögöttük pedig a hozzátartozók, akiket busszal hoztak otthonról: a mutter is ott könnyezett a hugikkal. Az útmenti árokban fúvószenekar játszott a Dobri den-t, és aztán egy kövér ember azt üvöltötte a recsegő mikrofonba, hogy a kapitalizmus vasdorongos, gengszterhajlamú hívei nem tudták megakadályozni, hogy az elrabolt gép becsületes, hazánkhoz hű utasai - kevés kivétellel - hazatérjenek, és tovább dolgozzanak népünk szebb jövőjén, s hogy ez az örömnepelés biztosan áthallatszik a határon is, és ért be-lőle, akinek kell.

A fater egy hónappal később kitüntetését kapott, hogy enyhítsék a kapitalizmus vasdorongos hívei által okozott sebeinek fájalmát, én meg, akire egész faláda esett a harcban, nem egy vacak bőrrönd - semmit. - Te még nem érted, de ezt nem lehet visszautasítani - mondta a fater. - Cipőt kell venni a hűgaidnak.

Nem gondoltam volna, hogy hamarosan mindent megértek, pedig így történt. Év végére érttem mindent, de még a forradalom előtt, egy esős, őszi napon, két haboskávét és egy vaníliafagyalt fölött végre szerelmet vallottam Fruzsina-nak.

Utóirat:

A „Géza”-t később még egyszer megpróbálták eléríteni, de az a kísérlet tragikusan végződött. Az óvások már nem csak a személyzetet őrizték, hanem az utasokat is, és halomra lőttek mindenkit.